

DATUM
2024-06-05

DNR. 24/00609

HANDLÄGGARE Tim Delshammar

TELEFON 040-635 01 31

E-POST tim.delshammar@vasyd.se

Adress

Landsbygds- och
 infrastrukturdepartementet,
li.remissvar@regeringskansliet.se;
li.spn@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72)

Utredningens förslag

Robust dagvattenhantering

VA SYD instämmer med utredningens förslag om att införa en definition av dagvatten i Lag om allmänna vattentjänster (2§) och Plan- och bygglagen (1 kap. 4§). Den föreslagna definitionen är bra, dvs: "regn- eller smältvatten som inte tränger ned i marken eller som avrinner på markyta eller konstruktion".

VA SYD instämmer med utredningens förslag om att förtydliga Plan- och bygglagen (2 kap. 6§) med krav på att bebyggelse och byggnadsverk, vid planläggning ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheterna att hantera dagvatten.

Den föreslagna definitionen av dagvattenhantering i Lag om allmänna vattentjänster (2§) – "bortledande eller annat omhändertagande av dagvatten från ett område med samlad bebyggelse" – behöver dock kompletteras med en definition av vilket ansvar VA-huvudmannen har. Med den föreslagna definitionen av dagvatten ingår även extremnederbörd och avrinning från den samlade bebyggelsens omland i VA-huvudmannens uppdrag, vilket VA-huvudmannen inte har förutsättningar att hantera. VA SYD föreslår därför:

- Att VA-huvudmannens ansvar för dagvatten förtydligas i LAV. I förtydligandet bör det framgå att VA-huvudmannen inte har ansvar för avledning av extremregn eller för avledning av dagvatten som genereras utanför tätorten.

VA SYD är positiva till utredningens förslag till tillägg i Lag om allmänna vattentjänster för att stärka samhällets förmåga att hantera dagvatten på ett robust sätt. Genom att ge plats för fördröjning och rening av dagvatten även på kvartersmark kan samhället hantera dagvatten på ett mer resurseffektivt och robust sätt:

"Om det behövs för att bidra till en förbättrad funktion eller ökad säkerhet hos en allmän vatanläggning får kommunen förelägga en fastighetsägare inom verksamhetsområdet att vidta eller underhålla sådana dagvattenåtgärder på tomten ..." (förslag till ändring 22a§ LAV).

Skydd av vattenmiljön

VA SYD är positiva till den föreslagna skärpningen av Miljöbalken respektive Plan- och bygglagen i syfte att stärka skyddet av vattenmiljön, dvs:

”Vid planläggning ... gäller att den i planen utpekade användningen av mark- och vattenområden för vattenmiljö inte får antas medföra en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm” (förslag till ändring 5 kap. 3 a § MB)

”I en detaljplan får kommunen bestämma ... skyddsåtgärder för att motverka en sådan otillåten påverkan på vattenmiljön som avses i 5 kap. 3 a § första stycket 1 miljöbalken” (förslag till ändring 4 kap. 12 § PBL)

Motverka och förebygga vattenbrist

VA SYD är positiva till de föreslagna möjligheterna i Plan- och bygglagen och Lag om allmänna vattentjänster att motverka eller förebygga vattenbrist genom skyddsåtgärder (cirkulär vattenanvändning) och begränsningar av vattenanvändning, dvs:

” I en detaljplan får kommunen bestämma ... om det finns särskilda skäl för det, skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten” (förslag till ändring 4 kap. 12 § PBL)

”Länsstyrelsen eller kommunen får meddela föreskrifter om förbud eller begränsningar av användningen av dricksvatten vid vattenbrist eller risk för vattenbrist.” (förslag till ändring 23§ LAV)

VA SYD vill påpeka att cirkulär vattenanvändning kan bidra till en bättre vattenhushållning, men bara som en mindre del av den totala vattenförsörjningen. VA SYD instämmer vidare i utredningens resonemang på sidan 33 om att skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten inte får införas slentrianmässigt. Men vi anser att utredningen har en för snäv bild av vilka särskilda skäl som ska gälla för att det ska vara möjligt att bestämma sådana skyddsåtgärder. I utredningen ges Öland och Gotland som exempel på områden där det finns särskilda skäl för att införa skyddsåtgärder på grund av den svaga förmågan att magasinera grundvatten. VA SYD vill föra fram att behovet av resurshushållning och krisberedskap är anledningar att hushålla med dricksvattnet även i andra delar av landet. VA SYD föreslår därför:

- Att kommunen ska ha ansvar för att göra bedömningen av vilket behov som finns för skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten. Möjligheten att införa dessa skyddsåtgärder ska finnas i alla delar av landet.

De skyddsåtgärder som kommunerna ges en möjlighet att införa kan enligt utredningens förslag användas för att skydda miljön, för en mer robust hantering av dagvattenavledning samt för att skapa förutsättningar för cirkulär vattenanvändning (i syfte att motverka eller förebygga brist på vatten). För att detta ska få genomslag i praktiken krävs tydliga riktlinjer för hur och när skyddsåtgärder kan tillämpas. VA SYD föreslår därför:

- Att en statlig myndighet ges i uppdrag att ta fram en vägledning för hur kommunerna ska tillämpa skyddsåtgärder.

Behov av fortsatt arbete

Utredningen har i vissa avseenden inte nått ända fram, till exempel när det gäller kommunernas möjligheter att hantera dagvatten på ett hållbart sätt. Det är därför önskvärt att dessa frågor tas om hand inom ramen för den statliga utredningen *Ett samhälle anpassat till klimatförändringarna* (Dir. 2024:31). Det är rimligt att avvakta med de föreslagna lagändringarna så att de kan koordineras med de förslag som kommer ur utredningen *Ett samhälle anpassat till klimatförändringarna*.

VA SYD instämmer med det särskilda yttrandet av miljöexperten Peter Sörngård (Svenskt Vatten) om att lagstiftningen behöver ge myndigheter och kommuner möjlighet att påverka både vatten- och dagvattenflödena avrinningsområdesvis och lösa åtgärdernas finansiering. Finansiering av dagvattenhantering bör flyttas till ett taxe-kollektiv som är baserat på avrinningsområde. Det räcker inte att ändra Lag om allmänna vattentjänster så att den reglerar möjligheterna att förelägga fastighetsägare att vidta åtgärder i befintlig miljö och finansiera dessa åtgärder via VA-taxa. En ändring av Lag om allmänna vattentjänster ger enbart nytta för VA-anläggningen. Den bidrar inte till att skydda andra värden i samhället. För att skydda dessa andra värden krävs ändring i annan lagstiftning.

VA SYD instämmer med det särskilda yttrandet av miljöexperten Peter Sörngård (Svenskt Vatten) om att de vattenplaner som är reglerade enligt lag, till exempel vattentjänstplaner, bör kompletteras med en möjlighet att ställa krav på fastighetsägare om att undersöka och vid behov åtgärda fastighetsservisernas funktion regelbundet och vid ägarbyte.

VA SYD instämmer med utredningens resonemang om att tidsperspektivet för klimatanpassningsåtgärder ska utgå från det specifika objektets livslängd. När det gäller den vatten- och avloppsförsörjning motsvaras objektet av VA-anläggningen i sin helhet – från vattentäkt till reningsverk. Det har en lång livslängd, vilket innebär stora kostnader för ombyggnad. Klimatanpassningsåtgärder kan innebära att hela systemet måste flyttas eller byggas om för att klara funktionen, minska risker eller för att minimera energiförbrukning och -kostnader (t.ex. för pumpning av dagvatten). VA SYD föreslår därför:

- Ett förtydligande i lagstiftning om att även VA-infrastrukturens livslängd, robusthet och driftskostnader ska vägas in vid planering av ny bebyggelse.

Det finns också ett behov av en nationell vägledning för kommunernas lämplighetsprövning gällande hur VA-försörjningen ska klimatanpassas inom ramen för detaljplanering. I många fall kommer kommunerna att behöva avstå från bebyggelse i områden som i ett 100 års-perspektiv saknar förutsättningar för en robust och energieffektiv VA-försörjning. VA SYD föreslår därför:

- Att en statlig myndighet ges i uppdrag att ta fram en nationell vägledning för kommunernas lämplighetsprövning gällande hur VA-försörjningen ska klimatanpassas inom ramen för detaljplanering.

